

Vodič za
odgovorne
političare/ke

Izdavač:

UG Zašto ne - Sarajevo

Za izdavača:

Darko Brkan

Autori:

Tijana Cvjetićanin

Darko Brkan

Dizajn i prelom:

Miloš Cvjetićanin

Boris Brkan

Sarajevo, 2008.godina

Ovaj projekat je djelimično podržan od strane Ambasade SAD-a, Office of Public Affairs. Mišljenja, stavovi, zaključci i preporuke koji su ovdje izneseni djelo su autora/ki i ne moraju se podudarati sa stavovima State Department-a. .

Ova brošura izdata je pod Creative Commons licencom Autorstvo-Nekomercijalno-Dijeliti pod istim uslovima. Može se slobodno umnožavati, distribuirati i javno saopštavati uz navođenje izvornih autora/ki; mijenjati, preoblikovati ili upotrebljavati u drugim djelima sve dok se prerada distribuira pod istom CC licencom. Ova brošura se ne može koristiti u komercijalne svrhe.

Vodič za odgovorne političare/ke

Sarajevo, Maj 2008.

UVODNA RIJEČ

U društvu u kojem živimo, u velikoj mjeri se osjeća distanciranost, nezainteresovanost i apatija građana/ki prema politici, u čemu im svesrdno pomaže stanje u državi i ponašanje njenih „vođa“. Ovakvo stanje se nastavlja i obnavlja uz pomoć povratne veze između društvenog i političkog – građanska bezvoljnost i pasivnost omogućava pojavu bahatih, nezainteresiranih, osornih, „nepogrješivih“ i „nedodirljivih“ političara/ki; sa druge strane, upravo taj „nepopravljiv“ i „nepromjenljiv“ sistem i dovodi do opšte nezainteresiranosti ljudi za ostvarivanje svojih osnovnih prava, te do opšte neupućenosti građana/ki u funkcionisanje vlasti.

Upravo iz potrebe približavanja ovih procesa građanima/kama i potrebe podsticanja konstruktivnog javnog diskursa o kompletnom političkom sistemu u BiH i učešću građana/ki u istom, nastala je ova serija publikacija. Publikacija „Vodič za ogovorne političare/ke“ je dio te serije koji za namjeru ima da se bavi pitanjima odgovornosti političara/ki koji djeluju u političkom sistemu generalno, a posebno ovom u BiH, sa namjerom da doprinese usmjeravanju građana/ki na osnovna pitanja, obaveze, moralne principe i uopšte svrhu i namjenu rada političara/ki.

Biti odgovoran/na političar/ka zahtijeva mnogo toga – prvo sebi morate odgovoriti na osnovna pitanja - zašto se uopšte baviti tim poslom, kako prenijeti svoje ideje drugima i steći njihovo povjerenje i podršku, kako stalno čuvati i graditi moralne vrijednosti, kako biti odgovoran/na prema svojim uvjerenjima i ljudima koje zastupam... sve do toga da li i kada priznati poraz i eventualno dati ostavku. Odgovori na ova pitanja zavise i od drugih, prvenstveno drugih političara/ki i partija, a onda i od medija, civilnog društva, pa sve do svake pojedinačne individue koja živi u ovom društvu. Jer, bez Odgovornog/e Građanina/ke, nema ni Odgovornog/e Političara/ke.

Nadamo se da će ova publikacija pomoći u tome da se rijetka vrsta Odgovorni Političar sa njenih stranica preseli u političku svakodnevicu i postane normalna pojava u BiH društvu.

1 Šta je politička odgovornost?

Osnova svake dobre vlasti bi trebala biti politička odgovornost. Možemo govoriti o različitim vrstama odgovornosti: odgovornost prema političkoj ideologiji, odgovornost prema političkom programu, političkoj partiji, vlastitim političkim stavovima.. Svi ti aspekti su veoma važni, ali ipak se odgovornost prema društvu, javnosti ili, kako najviše volimo reći, građanima/kama, nameće kao najvažnija. U razvoju modernih političkih sistema, ona se smatra najvažnijim elementom moderne vlasti, jer dobrobit pojedinaca/ki, a i društva u cjelini, u velikoj mjeri zavisi od odgovornosti onih koji imaju mandat da ga vode. Iako u moderno vrijeme veliki značaj u društvu imaju i privatne kompanije, asocijacije ili

čak pojedinci/ke, ipak je vlast ta koja u najvećoj mjeri legitimno utiče na život građana/ki, od toga da propisuje kolike će poreze plaćati, koliko će im biti zaštićena ljudska prava ili životna sredina, do toga da im oduzme imovinu, slobodu, pa čak i život. Zbog toga je veoma bitno za dobrobit svakog društva i individua koje ga čine, da vlast, odnosno ljudi koji učestvuju u istoj, preuzme odgovornost za svoje akcije ili manjak istih. U ovoj brošuri ćemo pokušati kroz različite aspekte i primjere političkog djelovanja objasniti šta znači politička odgovornost i na koje načine se ona manifestuje i utiče na funkcionisanje društva.

2 Zašto se politički angažovati?

Na ovo pitanje može se dati mnoštvo odgovora, sa širokim spektrom motiva, od onih koji bi se mo-

gli nazvati idealističkim, do onih koji se zasnivaju isključivo na ličnim interesima kao što su moć i bogaćenje.

U praksi se, nažalost, prečesto pokazuje da kod onih koji se aktivno bave politikom uglavnom dominira ovaj drugi motivacioni faktor, i upravo to je razlog što veliki broj ljudi ima averziju prema političkom angažovanju i doživljava je kao prljavu, nepoželjnu i nepoštenu djelatnost, smatrajući je istovremeno nečim što je od njih daleko i sa njima nepovezano. No, budući da ova brošura u svom naslovu pored politike ima i odgovornost, pokušaćemo da pokažemo da ova dva pojma ne moraju nužno da stoje nasuprot jedan drugom, a da istovremeno razlozi za odgovorno bavljenje politikom nipošto ne dolaze od nekakvog utopijskog, idealističnog i nerealnog shvatanja politike.

Politika je djelatnost koja natkriljuje sve druge samom činjenicom da podrazumeva vršenje vlasti, a da vlast donosi i sprovodi zakone koji regulišu sve ostale društvene djelatnosti. Ona neminovno utiče na sve nas, ali istovremeno i mi utičemo na nju – makar samo izlaskom (pa čak i neizlaskom) na izbore. No, pored toga postoje brojni drugi načini da aktivno učestvujete u životu svoje zajednice - različiti oblici društvenog djelovanja koji bi se mogli podvesti pod pojam aktivizma ili građanskog aktivizma, koji može poprimiti najrazličitije oblike, od sakupljanja priloga za soci-

jalno ugrožene, preko uličnih protesta, pisanja peticija, do osnivanja različitih grupa, udruženja i organizacija, itd.

Sa druge strane, postoji i opcija direktnog političkog angažmana u institucijama sistema. Motivi za bavljenje i jednim i drugim trebalo bi da polaze od istih tačaka - svijesti o sopstvenoj odgovornosti za društvo u kome se živi i odgovornosti za sopstveni život u okviru njega; uviđanja problema sa kojima se to društvo suočava; želje da se učestvuje u njihovom rješavanju; ideja kako se na tome može raditi i kapaciteta da se one ostvare.

Osnovna razlika između svih ovih raznolikih aktivnosti na jednoj, i politike na drugoj strani, jeste taj što jedino u direktnom političkom djelovanju kroz institucije sistema postoji mogućnost učestvovanja u vlasti, to jest donošenja odluka koje su obavezujuće za čitavo društvo, dok svi ostali angažmani predstavljaju metode kojima se pokušava uticati na vlast. Stoga je direktan, tj. profesionalni politički angažman najefikasniji način da direktno utičete na život društva kojem pripadate, a samim tim i na svoj život. Ako to prepoznajete kao nešto što bi željeli i mogli da radite, najvažnija stvar koju treba

da upamtite je – ako vam politika postane profesija, poslodavci će vam biti svi/e članovi/ce društva koji/e plaćaju porez, a vaše odluke direktno će se ticati njihovih života.

To sa sobom povlači, osim zakonski definirane odgovornosti, i ogromnu moralnu odgovornost koja bi trebala biti imperativ u svakom segmentu vašeg budućeg bavljenja politikom.

3 Kako se politički angažovati?

Ako ste odlučili da se bavite politikom, sljedeći korak je odluka o tome na koji način želite da se politički angažujete.

Izbori su vam sljedeći:

Priključivanje nekoj od postojećih stranaka

Prije no što odlučite da se učlanite u neku stranku, trebalo bi da se informišete o statutu/programu postojećih stranaka i rezultatima koje su postigle u svom radu. To možete učiniti prateći medijske izvještaje o radu pojedinih stranaka, pretraživanjem web-sajtova stranaka ili direktnim obraćanjem lokalnom ogranku stranke od kojeg možete tražiti informacije. Kada pronađete stranke čiji se program poklapa sa vašim političkim idejama i ciljevima, bilo bi dobro da o njima pronađete

detaljnije informacije koje bi vam pomogle da se odlučite za onu koja bi vam najviše odgovarala. *Sobzirom na to da se stvarno funkcionisanje stranke, naročito u pogledu unutrašnje organizacije, često razlikuje od onog koje je formalno propisano njenim statutom, preporučljivo bi bilo da se o njemu dodatno raspitate kod članova/ica stranke koji/e bi vas o tome mogli informisati.*

Osnivanje sopstvene stranke

Ova opcija je svakako mnogo zahtjevnija i podrazumijeva više vremena, truda i znanja nego priključivanje nekoj već postojećoj političkoj opciji, stoga se u nju najčešće upuštaju ljudi koji su već stekli neko iskustvo u političkom djelovanju i imaju određene prednosti kao što su prepoznatljivost, kontakti, uticaj, podrška nekih društvenih grupa

ili pojedinaca. To ne znači da u startu treba da je odbacite, ali morate biti svjesni da su vam za njeno uspješno ostvarivanje potrebni kapaciteti koji nisu nužni ako se uključujete u rad već postojeće stranke. Neki od njih su:

- dobro poznavanje prilika u društvu u kom živite
- izgrađeni društveno-politički stavovi, definirani motivi za bavljenje politikom i politička vizija koju čine vaši politički ciljevi i ideje kako da ih ostvarite
- elementarno poznavanje ili iskustvo u bar jednoj od oblasti kao što su pravo i druge društvene nauke, ekonomija i politika
- mreža relevantnih socijalnih kontakata ili realni potencijal da je stvorite
- mogućnost da izdvojite vrijeme za rad na formiranju stranke

Važno je, takođe, da ne očekujete trenutne rezultate - borba za političku vidljivost novih stranaka i privlačenje članova/birača je proces za koji je potrebno mnogo vremena, naročito u društvu na čijoj političkoj sceni već vlada prilična gužva.

Osnivanje političkih organizacija uređeno je **Zakonom o političkim organizacijama**. Ovaj zakon objavljen je u *Službenom glasniku Bosne i Hercegovine br. 27/91* i trebalo bi da ga proučite prije nego što počnete da radite bilo šta drugo. Na taj način ćete saznati koja su vam prava i obaveze prilikom osnivanja stranke i koju zakonsku proceduru morate ispoštovati u tom procesu. Takođe će vam biti korisno da se upoznate sa **Zakonom o finansiranju političkih partija** (*Službeni glasnik Bosne i Hercegovine br. 22/00*).

Zakon, npr, propisuje da stranku osniva najmanje 300 punoljetnih lica. Do tog broja ljudi ćete teško doći sami, naročito ako ste „novi u poslu“. *Preduslov da biste u tome realno uspjeli, jeste postojanje grupe istomišljenika/ca, čiji se stavovi, ideje, ciljevi i motivi poklapaju sa vašima i koji dijele vašu motivaciju za osnivanje stranke.* To je jezgro od kojeg treba da krenete u traženje šire podrške i formiranje budućeg članstva stranke.

Prije nego što se angažujete oko pronalaženja ljudi koji će vas podržati, morate definirati šta je to što ćete im ponuditi, to jest osmisлити statut partije koji prvenstveno mora da sadrži *vaše političke ciljeve i način na koji planirate da ih ostvarite*. To u praksi znači da treba da iznesete svoje stavove o društveno – političkoj stvarnosti u kojoj živite, da naglasite koje probleme smatrate najznačajnijim i na koji način planirate da se pozabavite njihovim rješavanjem.

Samostalno angažovanje

Ovo je vjerovatno najteži način bavljenja politikom, koji ujedno ima i najmanje izgleda za uspjeh, budući da samostalni/e pojedinci/ke nemaju velike šanse za probijanje na političkoj sceni kojom dominiraju stranke. Izuzetak može biti djelovanje u lokalnoj zajednici, tj. na lokalnoj političkoj sceni, na kojoj je mogućnost uspješnog samostalnog djelovanja veća nego na višim nivoima vlasti. Šansu za samostalan uspjeh na lokalnim izborima svakako će vam povećati slijedeći činioци:

- poznavanje specifičnih, konkretnih problema sa kojima se lokalna zajednica suočava
- kreiranje programa koji se odnosi na te probleme
- ugled i prepoznatljivost u lokalnoj zajednici
- kontakti i mogućnost saradnje sa vanpolitičkim činioциma koji vam mogu pomoći u ostvarivanju političkog programa ili učestvovati u njemu:
- saradnja sa lokalnim medijima
- konsultovanje sa lokalnim grupama, organizacijama, udruženjima građana i stručnim licima koja se bave pitanjima značajnim za vaš program
- kontakti sa osobama ili organizacijama koje bi imale značajnu ulogu u ostvarivanju vašeg programa (ako se, na primjer, vaš program temelji na razvoju lokalne privrede, trebalo bi da i prije kandidovanja imate realnu mogućnost da nakon izbora dođete do investitora, stručnih lica i saradnika koji će ga ostvariti, umjesto da obećate nešto što kasnije nećete biti u stanju da ispunite)

4 Šta je politička ideologija i zašto mi je ona važna?

Politička ideologija je, najjednostavnije rečeno, idejni okvir vašeg bavljenja politikom; on podrazumijeva jedan uređen sistem vrijednosti, stavova i ideja o funkcioniranju ljudskog društva, a u njemu i političkog djelovanja. Sam ovaj termin često se doživljava kao negativan jer se u javnoj sferi koristi kao sinonim za politički fanatizam, ili se automatski povezuje sa autoritarnim državama, kao da se ideologija može naći samo u njima. Iako se o negativnom uticaju ideologije svakako može raspravljati, ovakvi stavovi su, ipak, pretjerani i netačni – svaka ozbiljna politička partija mora se jasno ideološki pozicionirati, iz više razloga, od kojih su najvažniji sljedeći:

Kao prvo, ideologija određuje koje ćete probleme shvatiti kao dovoljno značajne da ih uvrstite u svoj politički program. Pored toga, različite ideologije mogu ponekad prepoznati iste probleme kao ključne, ali ponuditi različite načine njihovog rješavanja. Savremeno društvo je kompleksno, čini ga mnoštvo različitih grupa od kojih svaka ima

svoje interese i prioritete i ako biste se pokušali baviti svim pitanjima koja se tiču svih njih, nigdje ne biste stigli. Ideologija postavlja realan okvir djelovanja u skladu sa vrijednostima koje smatrate ispravnim (ako se identifikujete kao liberalni/a ljevičar/ka, vjerovatno ćete biti najviše skoncentrisani na zaštitu ljudskih prava; ako ste, pak, autoritarni/a desničar/ka, sva je prilika da ćete se po dolasku na vlast prvo pozabaviti državnim aparatom sile). Ukoliko ovakav okvir nemate, ne možete imati ni ozbiljan program stranke.

Drugo, ideologija predstavlja *prepoznatljiv sistem vrijednosti* kojih se jedna stranka pridržava i koje nastoji promovisati svojim programom i djelovanjem u skladu sa njim. Svaka iole politična osoba razvija naklonost prema političkim opcijama koje odgovaraju njenim shvatanjima i koje su joj bliže i prihvatljivije od nekih drugih, i upravo su te vrijednosti ono sa čime se birači identifikuju kada biraju stranku ili pojedinca/ku za koje će glasati

5 Koje su osobine odgovornog/e političara/ke?

Odgovorni/a političar/ka služi potrebama javnosti, tj. građana/ki. On/ona moraju da osiguraju da se te potrebe ispunjavaju djelotvorno, efikasno i pravedno, a to postiže osiguravajući jasne procese i strukture za sve aspekte svoga djelovanja. Posmatrajući na ovaj način društvo, odnosno državu, možemo dati nekoliko ključnih principa po kojima treba da se vodi svaki političar koji želi da bude odgovoran:

POSVEĆENOST: Najvažnija osobina odgovornog/e političara/ke je posvećenost društvu koje zastupa i kojim upravlja, a posebno napretku društva i boljem životu građana i građanki koje čine to društvo. Zbog toga je ova osobina upravo ono što odvaja političare/ke od državnih službenika/ca i daje im obavezu i pravo da kroje strategije razvoja i funkcionisanja društva, ali i da se fokusiraju na rezultate, a ne samo na trošenje budžeta i društvenih resursa.

VOĐSTVO i VIZIONARSTVO:

Društvo je mješavina različitih potreba, interesnih skupina, građana/ki, grupacija koje imaju različite potrebe i vrijednosti. Osobina odgovornog/e političara/ke je da preuzme ulogu medijatora između različitih društvenih potreba, postavi strategiju i viziju i povede društvo ka poboljšanju.

TRANSPARENTNOST: Osigurati potpunu transparentnost svih aktivnosti i odluka, uključujući pripremu i korištenje budžeta, neophodno je za odgovorno bavljenje politikom. Otvorenost i transparentnost kroz dijeljenje informacija dovode do povjerenja i podrške javnosti, te se smatraju osnovnim uslovima dobrog funkcionisanja svakog društva.

INTEGRITET: Političarima su povjereni fondovi i resursi koji pripadaju svim članovima/cama društva; zbog toga, odgovorno bavljenje politikom zahtijeva najviše etičke standarde.

Poštenje, integritet i objektivnost su osobine koje mogu biti dostignute samo kroz kombinaciju profesional-

nosti, ličnih standarda i vrijednosti, kao i rigoroznih modela kontrole.

NEPRISTRASNOST: Potpunu nepristrasnost trebalo bi osigurati dosljednim sprovođenjem striktno politike o konfliktima interesa, kao i onemogućavanjem korupcije i sticanja vlastite dobiti kroz procese učestvovanja u vlasti.

SVRSISHODNOST: Djelovanje političara/ki trebalo bi biti otvoreno i dostupno sudu javnosti, između ostalog i zato da bi se moglo ustanoviti šta su, kako i koliko radili, te da li je njihov rad donio rezultate, i kakve. Za to je neophodno postaviti jasnu vezu između aktivnosti i rezultata djelovanja, te osigurati mehanizme za mjerenje rezultata prema postav-

ljenim strateškim ciljevima i potrebama društva.

RACIONALNO TROŠENJE SREDSTAVA: Potrebno je postaviti jasan odnos između posla koji političar/ka obavlja, rezultata koje treba da postigne sa jedne strane, te novca i ostalih resursa koje na to troši, sa druge. Trošenje državnog novca *nije privilegija, nego odgovornost koju vlast preuzima od ostatka društva da obavi posao koji je u interesu građana/ki i njihovog boljeg života.* Fokusiranje na ostvarivanje rezultata, te kroz to i trošenje resursa treba da budu najbitnije stvari koje podliježu sudu javnosti.

6 Zašto djelovati na lokalnom nivou?

Kad govorimo o lokalnom nivou, onda govorimo o opštinama i gradovima – to je, dakle, nivo na kom se sve stvari „dešavaju“ i gdje građani/ke direktno osjećaju efekte vlasti i njihovog djelovanja. Zato bi političari/ke koji su posvećeni radu u svojoj zajednici, koji žele da rješavaju probleme oko sebe, probleme ljudi

sa kojima žive, trebalo da se posvete djelovanju na ovom nivou vlasti. Dakle, odgovorni/a političar/ka koji/a želi da učestvuje u vlasti na lokalnom nivou treba da bude iz te sredine, upoznat/a sa problemima sredine, ima podršku i povjerenje građana/ki iz svoje sredine, ima jasno postavljene ciljeve i program razvoja lokalne za-

jednice i spremnost na saradnju sa svim akterima civilnog društva, ali i drugih lokalnih zajednica u svom mjestu... On/a mora biti osoba koja ima odlučnost i znanje da predstavlja svoju zajednicu i učini je boljim mjestom za život.

Radu lokalnoj zajednici podrazumjeva pružanje usluga građanima i vođenje imovinsko-pravne i druge administracije, razvoj lokalne zajednice i njene infrastrukture, razvoj

privrede, poboljšanje životnog standarda i kvalitete i arbitracija različitih mišljenja u okviru zajednice. Uz sve ovo, potrebno je obezbijediti i efikasne i kvalitetne službenike/e lokalne vlasti za ove zadatke, kao i osigurati transparentnost i efikasnost rada. Ovakav rad se može manifestovati kroz rad na izvršnim funkcijama vlasti (načelnici/e opština, zamjenici/e, savjetnici/e, gradonačelnici/e), te kroz rad u opštinskim i gradskim vijećima.

7 Zašto djelovati na višem nivou vlasti?

Viši nivo vlasti predstavlja ono što uglavnom smatramo „višom politikom“ i smatramo nedodirljivim običnim građanima/kama. Rad na višim nivoima vlasti se može manifestovati kroz učešće u radu parlamenata (skupština) ili vlada. Na višem nivou vlasti se donose odluke, politike, zakoni koji se odnose na cijele države ili dijelove država, te se isti i implementiraju. Tu se odlučuje o svim bitnim pitanjima koje se tiču cijelog društva – poslovima, privredi, sigurnosti, socijalnim programima,

zdravstvu, sudstvu, obrazovanju, porezima i dažbinama, dakle, svemu onome što čini život građana/ki.

Zbog toga, vrlo je bitno da političari/ke koji/e žele da učestvuju u ovakvoj vlasti budu kompetentni da osmišljaju strategije za rješavanje ovih i drugih bitnih pitanja, da budu predani unapređenju društva, da su informisani o lokalnim i globalnim tokovima vezanim za probleme kojima se bave, da posjeduju obrazovanje i stručnost za ovakav angažman, da mogu osjetiti potrebe društva, te, najbitnije od

svega, da stalno traže savjete za svoj rad od javnosti i predstavnika javnosti. Visoka vlast traži i visoku odgovornost, sposobnost i kompetentnost

– to su činjenice koje se ovdje, nažalost, prečesto zaboravljaju, a za odgovorno bavljenje politikom one su od glavnog značaja.

8 Zašto i kako djelovati u izvršnoj vlasti?

Izvršna vlast predstavlja sekciju vlasti koja je odgovorna za funkcionisanje države ili onog dijela države koju ta vlast predstavlja. To je ona struktura vlasti koju zovemo Vladom i koju građani/ke uglavnom prozivaju za sve što u državi ne funkcionira. Ona je sektorski podijeljena tako da postoji po jedno ministarstvo izvršne vlasti za sve bitne sektore u društvu. Djelovanje kroz izvršnu vlast nije za svakog političara, isključivo iz razloga što ovakav tip angažmana zahtjeva mnogo više stručnosti, praktičnog iskustva i znanja nego što je to slučaj sa drugim tipovima vlasti. Ova osoba mora imati adekvatno obrazovanje, prethodno radno iskustvo, jasnu viziju, program rada, mora znati funkcionisati u timu, mora biti sposobna okupiti i voditi kvalitetne saradnike, a prije svega, mora više od svih drugih tipova učešća u vlasti oslušivati potrebe građana/ki i biti njihova veza sa donosiocima zakona. Zbog toga

je najzahtjevnije biti odgovorni/a političar/ka u izvršnoj vlasti, jer se u njoj preuzima sva odgovornost, dok zakone i pravila djelovanja donosi neko drugi u zakonodavnoj vlasti. Intenzivan rad sa svim segmentima društva koji su relevantni za funkcionisanje specifičnog sektora izvršne vlasti je najbitniji za odgovornog/u političara/ku u izvršnoj vlasti!

9 Kako i zašto djelovati u zakonodavnoj vlasti?

Zakonodavna je, kao što sama riječ govori, ona grana vlasti koja donosi zakone, a nju predstavlja parlament sačinjen od predstavnika/ca građana/ki izabranih na izborima. Djelovanje u zakonodavnoj vlasti je umnogome različito od djelovanja u izvršnoj vlasti. Ali, u osnovi, sve generalne osobine o kojima smo govorili i ovdje su potrebne. Međutim, ukoliko ste u zakonodavnoj vlasti, vi ste ti koji donosite pravila po kojima će sve funkcionisati i upravo iz tog razloga na vama leži najveća odgovornost. Osoba koja je u zakonodavnoj vlasti prije svega mora neprestano da bude informisana u velikoj mjeri o svim pitanjima bitnim za društvo. Odgovorni/a političar/ka koji/a želi da djeluje u zakonodavnoj vlasti mora da bude u stalnom kontaktu sa

predstavnicima javnosti po svim relevantnim pitanjima (posebno onim koja se razmatraju u parlamentu), kao i sa predstavnicima izvršne vlasti; da poznaje i uvažava mišljenje javnosti i da osjeća potrebe društva. Mora, dakle, ne samo da pročita svaki prijedlog zakona i amandman koji dođe u proceduru, nego i da dobije podatak više, da se informiše iz svih relevantnih izvora, pa i da je spreman/na zastupati građane/ke po pitanjima koje izvršna vlast ne smatra relevantnim u tom trenutku. Osim toga, bez obzira na modele formiranja vlasti, ne smije slijepo pratiti direktive stranaka, nego djelovati po svojoj savjesti i političkim vrijednostima koje zastupa, kao i prema željama građana/ki koje zastupa.

10 Kako djelovati u opoziciji?

Kad kažemo opozicija, prvo pomislimo da su to oni koji nemaju vlast, a samim tim ni uticaj koji teže

da ostvare. U slučaju djelovanja u opoziciji, mogućnost za ostvarivanje uticaja je dodijeljena drugima od strane građana/ki, pa je, sa aspe-

kta opozicije, potrebno promijeniti mišljenja i akcije tih istih građana/ki i uvjeriti ih da sljedeći put vama pruže ono povjerenje koje su na prethodnim izborima pružili vašim političkim oponentima. To i jeste primarna funkcija djelovanja u opoziciji – da bi djelovali odgovorno, morate usmjeriti pažnju javnosti na sva bitna pitanja i probleme koje oni koji imaju moć ne rješavaju dobro, te u isto vrijeme ponuditi alternativu za

njihovo rješavanje. Dakle, odgovoran/na političar/ka u opoziciji će djelovati još aktivnije nego predstavnici vlasti, i neće odustajati od svojih vrijednosti i ideja, čak ni u slučaju (koji je uglavnom najkarakterističniji primjer neprincipijelne politike) kada treba podržati i pohvaliti prijedloge ili akcije onih koji su na vlasti ukoliko su to akcije sa kojima se slaže.

11 Šta je lična odgovornost u odnosu na stranačko djelovanje?

Svako ko se odlučuje aktivno politički angažovati, ukoliko odluči pristupiti određenoj političkoj partiji ili formirati istu, mora biti svjestan/svjesna da to nužno dovodi i do kompromisa koje mora raditi sa svojim političkim vjerovanjima i stavovima. Ono što je bitno, ukoliko želite biti odgovoran/na političar/ka, jeste da svoja politička ubjeđenja stavite ispred materijalne koristi i političke moći koju vam može donijeti učešće u partiji. Zrele političke partije dozvoljavaju samostalnost svojih članova u političkom djelovanju, ali u većini slučajeva stranke formiraju

mišljenje svojih članova i direktno određuju njihove političke odluke. Odgovorni/a političar/ka će tražiti poštivanje svojih političkih uvjerenja i(li) samostalnost u političkom djelovanju unutar svoje stranke ili će svoj politički put graditi na drugi način!

12 Kako doći do funkcionalne vlasti?

Jedan od glavnih problema u funkcionisanju države upravo je funkcionalna vlast i način na koji se ona formira. Nakon izbora, odnosno nakon što političarima/kama i njihovim programima građani/ke daju povjerenje, potrebno je formirati vladu. To je trenutak u kojem se javljaju mnogi problemi, jer je, naročito u našem društvu, situacija takva da vladati ne može jedan političar/ka, partija ili program, nego je potrebno napraviti koaliciju više partija da bi se vlada formirala. U toj situaciji se često „spajaju“ nespojive političke opcije, pa se dobijaju vlade bez

jasne strategije, programa i djelovanja, sastavljene od stranaka koje ne dijele iste ciljeve i ne sarađuju radi dobrobiti društva, već samo radi sopstvenog učešća u vlasti. A da bi vlast bila funkcionalna, odgovorni političari/ke MORAJU usaglasiti programe, postaviti zajedničke ciljeve i strategije djelovanja, a pri tome ne odustajati od osnovnih ideja zbog kojih su im građani/ke ukazali povjerenje. Ključ za funkcionalnu vlast je ODGOVORNOST političara/ki prema svome programu, ideologiji i viziji, a samim tim i prema društvu.

13 Koji su mehanizmi kontrole rada političara/ki?

Sama podjela vlasti na izvršnu, zakonodavnu i sudsku nastala je radi kontrole vlasti i sprječavanja koncentrisanja moći u jednom centru. *Sudska vlast* je nezavisna od izvršne

i zakonodavne i njene odluke su obavezujuće za sve, pa i za predstavnike/ce izvršne i zakonodavne vlasti. Ona je, dakle, ključni faktor u uspostavljanju vladavine prava,

koja se zasniva na poštovanju zakona i pravnog poretka od strane svih, uključujući i one koji/e te zakone donose i izvršavaju. U slučaju kršenja zakona od strane predstavnika/ca druge dve grane vlasti, sudska vlast ih je dužna sankcionisati na isti način kao što to čini kada zakon prekrši neko ko ne učestvuje u vlasti.

Bitan faktor za kontrolu političara/ki su i *mediji*, koji obezbjeđuju informacije na osnovu kojih građani/ke mogu detaljno i kontinuirano pratiti i procjenjivati njihov rad. Stoga je *nezavisnost medija od vlasti* veoma važan činilac za objektivno, smisleno i pravovremeno informisanje javnosti o radu vlasti.

Ipak, suštinski garant kontrole vlasti su politički *svjesni/e građani/ke*, upoznati/e sa svojim pravima, koji/e se u političkom društvu ne

ponašaju pasivno, već uzimaju aktivnu ulogu u njemu. Ako je sudstvo korumpirano, ono prestaje da vrši kontrolu vlasti i postaje njen talac. Mediji koji nisu nezavisni i čiji rad diktira vlast postaju, umjesto objektivnih informatora, propagandni mehanizmi. U oba slučaja, građani/ke su ti koji/e imaju posljednju riječ u smjenjivanju vlasti koja se izmakla kontroli i potčinila sebi one institucije koje moraju biti nezavisne. Osnovno sredstvo koje im je garantovano u postizanju tog cilja jesu *slobodni i pošteni izbori* kojima izražavaju svoju političku volju. Pored toga, građanima/kama je garantovana i sloboda govora i sloboda udruživanja u cilju ostvarivanja svojih interesa, kao i pravo da pozovu na odgovornost predstavnike/ce vlasti koje su sami/e izabrali/e.

14 Šta mi znače mediji?

U modernom društvu, posebno ako govorimo o informatizaciji i „internetizaciji“ društva, koncept medija i njihovog uticaja na politiku se umnogome promijenio. Dostupnost i količina medija su pojačali glad

javnosti za informacijama, te iz tog razloga mediji postaju sve bitniji faktor na političkoj sceni. Medijski urednici postaju zagovornici društva od kojeg dobijaju kredibilitet za svoje djelovanje, mediji postavljaju i

skidaju vlade i predsjednike/ce, informacije se putem interneta trenutno šire planetom... Očito je da se mediji moraju tretirati ozbiljno od strane onih koji/e se bave politikom i da se komunikacija s medijima mora strateški osmisliti i poštovati kao važan dio političkog djelovanja. Ovo je potrebno jer mediji:

- informišu javnost o radu političara/ki;
- predstavljaju javnost u ocjenama rada političara/ki;
- stvaraju u javnosti sliku o političarima/kama;
- formiraju javno mišljenje;
- kreiraju i naglašavaju teme od javnog značaja

- mogu mijenjati mišljenje javnosti o mnogim pitanjima, ličnostima i idejama;
- prenose poruke političara prema javnosti i obrnuto;
- predstavljaju sve propuste u radu i djelovanju političara.

Iako i mediji mogu biti pristrasni, podmitljivi, senzacionalistički, neprofesionalni, te im se može naći mnogo mana, ipak su oni najbitniji kanal komunikacije između javnosti i političara/ki. Osoba koja se odgovorno bavi politikom svakako ne mora da se boji medija, ali mora sa njima kvalitetno saradivati, poštujući slobodu medija i pravo javnosti na informacije o radu političara/ki.

15 Šta je odgovorna predizborna kampanja?

Na ovo pitanje je možda najbolje odgovoriti tako što ćemo prvo ustanoviti šta odgovorna predizborna kampanja NIJE. A nije upravo ono što od političara/ki i stranaka uglavnom dobijamo pred svake izbore – pompezna, a isprazna obećanja za koja svi (pa i oni sami) znamo da neće biti ispunjena, bahata međustranačka prepucavanja koja građanima i građankama skreću

pažnju sa suštinskih problema kojima bi se trebalo baviti, trošenje silnog državnog novca na glomazan marketing iza kojeg stoji sitan ili nikakav politički program, podgrijavaње niskih, mahom nacionalnih strasti i neodgovorno korištenje realnih problema za davanje nerealnih obećanja... Uostalom, dovoljno je da se prisjetite *kako je to izgledalo* na prethodnim izborima.

Predizborna kampanja ne mora, međutim, izgledati tako - ako joj se pristupi odgovorno i profesionalno. Ako je bavljenje politikom posao koji obavljate, onda je predizborna kampanja vaša poslovna ponuda, predstavljanje budućim poslodavcima – biračima. Vi, naravno, možete lagati u CV-u, ali ako vam laž prođe, ubrzo će doći vrijeme da opravdate ono što ste ponudili... to jest, da se obrukate. Lažni marketing je u poslovnom svijetu krivično djelo, a u politici bi trebalo da bude još *krivichnije*, s obzirom na odgovornost koju ćete ponijeti kad jednom budete izabrani. Ako vam je poslodavac iole ozbiljan, daće vam otkaz – sljedeći put neće glasati za vas.

Kako, dakle, napraviti „dobar CV“?

Osmislite svoju ponudu.

Cilj vaše predizborne kampanje ne bi trebalo da bude samo dobivanje glasova radi dolaska na vlast. Uspjeh na izborima treba da vam da priliku da zaista *uradite* nešto za ljude koji su glasali za vas. Ako ni vi sami ne znate šta je to što želite uraditi, onda treba da se bavite nečim drugim. Ali ako znate svoje motive i prioritete, i imate viziju kako da ih ostvarite, napravite program kojim ćete to predstaviti biračima i omogućiti

im da sagledaju kakvu će korist imati od toga što su vam poklonili svoje povjerenje.

Budite realni.

Ako dobijete posao, čekaće vas mnoga ograničenja koja treba da uzmete u obzir kad najavljujete kako ćete taj posao obavljati. Bićete ograničeni trajanjem mandata, zakonski propisanim nadležnostima koje nosi svaki nivo vlasti, budžetskim fondovima koji će vam biti na raspolaganju, djelovanjem konkurentskih stranaka, i, na kraju, kapacitetima same stranke i vašim ličnim kapacitetima. Prije nego što počnete osmišljavati svoj budući program, *dobro se upoznajte sa ograničenjima* koja ćete u svom radu morati da poštujuete i prilagodite ga njima. Nemojte davati obećanja za čije je ispunjenje potrebno više vremena, novca, ovlaštenja ili ljudskih resursa nego što ćete u svom mandatu imati na raspolaganju.

Budite konkretni.

Nemojte obećavati apstraktne kule i gradove koji se odnose na mnoštvo stvari, a ni o jednoj ne govore ništa precizno - umjesto da, na primjer, obećavate „ekonomski

prosperitet“, iznesite koji su to pojedinačni, konkretni ciljevi kojima težite da biste doprinijeli njegovom ostvarivanju. Isto tako, nemojte svoje poruke ostavljati na nivou slogana i parola – objasnite *kako* namjeravate da ispunite obećanja koja su data u sloganima vaše kampanje, ispitajte gdje i od koga za njih možete dobiti podršku, postavite tačne i realne vremenske rokove u kojima ćete ih ispuniti, objasnite građanima i građankama kakva će biti njihova uloga u tom procesu... Mazanje očiju javnosti velikim riječima može vam se lako vratiti kao bumerang onog trenutka kad se uvidi da im niste dorasli.

Budite dosljedni.

Nemojte zaboraviti obećanja data u predizbornoj kampanji onog trenutka kad se objave rezultati izbora. Imajte na umu da pošteno, efikasno i dosljedno sprovođenje programa koji ste ponudili prije izbora predstavlja, između ostalog, i ulaganje u sopstvenu političku budućnost i povećava vaše šanse da i na sljedećim izborima dobijete glasove birača koje ste uvjerali u sopstvenu ozbiljnost i ostvarivost svojih obećanja. *Omogućite biračima da prate realizaciju vašeg predizbornog programa.* Po završetku iz-

bora, nemojte skloniti predizborna obećanja na stranu – držite pred očima javnosti i njih, i rezultate koje ste postigli u njihovom ispunjavanju. Minimalni kriterij koji morate ispoštovati jeste stalna dostupnost informacija o rezultatima vašeg rada. Možete, međutim, uraditi i više od toga: umjesto da čekate da vam javnost pokuca na vrata, pozovite je sami – učinite svoj rad što je moguće više javnim, definišite indikatore uspješnosti postizanja ciljeva koje ste postavili i predstavite ih javnosti, sarađujte sa medijima kako biste svoje rezultate uspješno predstavili. Ukoliko svoj posao uspješno obavljate, ovakvo postupanje može samo da vam ide u korist.

16 Kada i zašto me građani/ke mogu kontaktirati?

Odgovorni političari moraju uvijek biti na raspolaganju građana/ki koje zastupaju. Prvenstvo uvijek treba dati interesnim grupama ili organizacijama koje zastupaju građane/ke po nekim pitanjima, ali svaki građanin/ka ima pravo da kontaktira svoje zastupnike u vlasti oko rješavanja svojih problema i problema društva. Građani/ke moraju koristiti ovo svoje pravo, a političari/ke (a posebno oni koji su izabrani na funkcije) moraju uvijek da im budu na raspolaganju.

Naravno, postoje i formalni načini kako kontaktirati odgovorne (npr. kroz korištenje odredbi Zakona o slobodnom pristupu informacijama u BiH, ili putem sudske vlasti različitog tipa), ali i bez ovih zakonom obavezujućih instanci, političari/ke moraju biti dostupni potrebama građana/ki, a oni će to putem izbora ili na druge načine znati nagraditi, odnosno kazniti.

17 Šta je javna rasprava i čemu ona služi?

U savremenoj demokratiji, izbori su glavni mehanizam koji političarima/kama omogućava da dobiju-ilinedobiju-podršku građana/ki. Međutim, pored izbora postoje i drugi mehanizmi učestvovanja u vlasti koji omogućavaju građanstvu da aktivno i kontinuirano utiče na odluke koje donose predstavnici/e koji/e su izabrani/e da zastupaju nji-

hove interese. Jedan od takvih mehanizama jeste organizovanje javnih rasprava o bitnim odlukama koje donose predstavnici/e vlasti.

Javna rasprava podrazumijeva iznošenje nekog problema od javnog značaja na uvid javnosti i pokretanje diskusije u kojoj mogu učestvovati mediji, organizacije ili udruženja

koje se bave pitanjima vezanim za donošenje te odluke, predstavnici/e profesija koji/e su stručni za datu oblast, interesne grupe koje su direktno zainteresovane za tu oblast, kao i zainteresovani/e pojedinci/ke. Javnu raspravu možete pokrenuti organizovanjem javnih tribina, konsultacija sa stručnim licima, otvaranjem diskusije putem različitih medija (interneta, štampe, televizije, radija), anketiranjem građana/ki ili drugim načinima upoznavanja sa mišljenjem i stavovima javnosti. **Institucije vlasti su zakonski obavezane da pokrenu neke od ovih aktivnosti, kao što je na primjer konsultovanje sa javnošću i organizacijama prilikom donošenja pravnih propisa tj. zakona, naročito onih za koje se procijeni da imaju značajan uticaj na javnost.**

Komentari i mišljenja koji su dobijeni ovim putem moraju se zatim

razmotriti i argumentovano usvojiti ili odbaciti prije nego što se nacrt zakona podnese na usvajanje Vijeću ministara.

Javna rasprava mora biti slobodna i dostupna svim zainteresovanim, kako bi se svima pružila jednaka prilika da u njoj učestvuju – samim tim su veće i šanse da iz javne rasprave proizađu kvalitetni rezultati. Iz istog razloga je važno da informacije o vašem radu i temi koja se raspravlja budu dostupne javnosti, mada ne i samo zbog toga – dostupnost informacija od javnog značaja je takođe i vaša moralna i zakonska obaveza. Bilo da pokrećete javnu raspravu ili ne, informacije koje posjedujete kao javni/a službenik/ca ne pripadaju vama, već javnosti, to jest građanima/kama za koje radite, kao što jasno stoji u **Zakonu o slobodnom pristupu informacijama.**

18 Kakva je moja odgovornost prema civilnom društvu i interesnim grupama?

Civilno društvo, nevladin sektor, neprofitni sektor, nevladine organizacije – svi ovi nazivi odnose se na organizacije, udruženja i grupe

koje u društvu djeluju nezavisno od vlasti i bez pretenzija da je steknu, a nastaju dobrovoljnim udruživanjem građana/ki u cilju ostvarivanja intere-

sa ili zaštite prava različitih društvenih grupa, ili rješavanja nekih društvenih problema. Interesne grupe predstavljaju, takođe, oblik građanskog udruživanja, koji se od prethodnog razlikuje utoliko što se fokusira isključivo na interese pripadnika/ca sopstvene grupe (interesne grupe su npr. sindikati, ili udruženja štediša, nezaposlenih i sl.). I jedni i drugi se često bave istim problemima kojima se bavi i vlast, ali sa druge pozicije i iz drugog ugla; stoga je iskustvo civilnog društva i interesnih grupa vrlo korisno za predstavnike/ce vlasti prilikom donošenja i sprovođenja odluka od javnog značaja. Istovremeno, razvoj civilnog društva podstiče angažovanje građana/ki u preuzimanju aktivne uloge u političkom i društvenom životu zajednice. Zato se savjetodavna i partnerska uloga civilnog društva sve više prepoznaje kao jedan od važnih faktora u uspostavljanju trajnih i stabilnih demokratskih sistema, i u njima počinje da dobija svoje zakonom uređeno mjesto.

U zakonodavstvu BiH, rad nevladinih organizacija uređen je **Zakonom o udruženjima i fondacijama Bosne i Hercegovine** (*Službeni glasnik BiH*, br. 32/01 i 42/03). Pored propisa o načinu osnivanja i radu udruženja, ovaj zakon nema mnogo članova koji

se bave odnosom države prema civilnom sektoru - pominje se tek mogućnost da nadležni organ povjeri udruženju vršenje javnih ovlašćenja; kao i zabrana direktnog političkog angažmana u stranačkoj, tj. državnoj politici.

Iz ugla političara/ke, primarna odgovornost prema civilnom društvu logično slijedi iz odgovornosti prema građanima/kama uopšte, s obzirom da civilno društvo direktno predstavlja interese određenih grupa i djeluje kao agent javnosti. Političari/ke su dužni/e da saraduju sa organizacijama civilnog društva najmanje po dva osnova – da im učine dostupnim tražene informacije o svom radu i da im kao zainteresovanim stranama omoguće konsultacije ili javne rasprave o donošenju značajnih odluka, uzimajući zatim u obzir njihove kritike i sugestije. Premda su oba aspekta bitna, drugi je možda i značajniji jer se dešava prije donošenja neke odluke, čime se otvara prostor za aktivno učešće civilnog društva u tom procesu. Upravo bi to trebalo da bude temelj za viši oblik saradnje države i civilnog društva, koja bi bila zakonski regulisana, stalna i konstruk-

tivna i od koje bi najveću korist imali/e građani/ke. Teme kojima se bavi civilno društvo preklapaju se sa oblastima rada državnih institucija, ali u svom djelovanju oni koriste različite metode, nastupaju sa različitih pozicija i imaju različita ovlaštenja i ograničenja. Stoga se njihova dugoročna, uređena saradnja u praksi pokazivala korisnom i za jedne i za druge, jer se razmjenu

iskustava iz ove dvije komplementarne oblasti brže i kvalitetnije rješavaju zajednički problemi. Zato je važno za odgovornog/u političara/ku da shvati da civilno društvo nije dosadna napast koje se treba što brže riješiti kad se pojavi na vratima, već ozbiljan i koristan partner u građenju politike koja se zasniva na demokratskim principima, te da ga kao takvog treba i *podsticati*.

19 Šta je sukob interesa?

Kada se osoba sa javnom funkcijom nađe u situaciji da treba da donese odluku od javnog interesa, a ta odluka može da utiče na neki njen (najčešće finansijski) privatni interes, uvijek postoji opasnost da će postupiti ne kao javni/a službenik/ca, nego kao privatno lice koje svoju ličnu korist stavlja ispred nepristrasnosti, objektivnosti, poštenja i profesionalne/društvene odgovornosti. Ta mogućnost je naročito izražena u situacijama kada lice sa javnom funkcijom donosi odluke u skladu sa tzv. diskrecionim ovlašćenjima, tj. odluke koje nisu precizno određene i uslovljene zakonskim propisima, tako da zavise isključivo od procjene nadležnog lica. Svaka takva situacija ne mora uvijek dovesti do neprofesionalnog i nemoralnog postupanja,

ali uvijek otvara mogućnost da interesi građana/ki budu ugroženi ličnim interesom osobe koja se nalazi na javnoj funkciji. Zbog toga je za sprječavanje svake vrste zloupotrebe javnog položaja važno da se takva mogućnost svede na najmanju mjeru. Prvi korak u tom pravcu predstavlja donošenje zakona koji propisuje kodeks ponašanja i obaveze u vršenju dužnosti javnih službenika/ca; nameće ograničenja pomoću kojih se smanjuje mogućnost sukoba interesa, te smanjuje diskreciona ovlaštenja koliko god je to moguće.

Zakon o sukobu interesa u institucijama vlasti Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik BiH ,br. 16/02) propisuje kodeks ponašanja javnih službenika/ca, kao i

ograničenja koja taj položaj nosi, poput, npr. nespojivosti funkcija u državnoj službi sa drugim položajima koji bi mogli ugroziti objektivnost službenika/ca i dovesti do sukoba interesa. Ako planirate da se bavite poslom od javnog značaja, proučite ga - neophodno je da znate na šta vas takva služba obavezuje, i šta vam je zabranjeno da radite dok je vršite.

Ali, sam zakon nije dovoljan – mora postojati jaka volja kako nosioca vlasti, tako i građana/ki da bi se osiguralo pošteno i profesionalno obavljanje javnih poslova. Veoma važan faktor u sprječavanju sukoba interesa je javnost rada državnih službenika/ca, kako bi taj rad u svakom trenutku mogao da bude provjerljiv i podvrgnut kontroli javnosti.

Šta je korupcija?

Moglo bi se reći da korupcija predstavlja najgori mogući ishod situacije u kojoj postoji sukob interesa, do kojeg dolazi ako pored *mogućnosti* zloupotrebe položaja postoji i namjera da se ona izvrši. Ona može da poprimi mnogo različitih oblika i postoji na svim nivoima vlasti i državne službe – od sitnih poklona

administrativnim službenicama, preko plaćanja medicinskih usluga, do milionskih iznosa koje nelegalno stižu predstavnici/e najviših instanci državne vlasti. Stoga je teško ustanoviti samo jedno značenje pojma „korupcija“, ali moglo bi se reći da ona obuhvata sve one situacije u kojima se nelegalno ostvaruju privatni interesi javnih službenika/ca nauštrb opšteg interesa za koji bi trebalo da rade.

Korupcija predstavlja najveći problem za ostvarivanje pravednog, uređenog i prosperitetnog društva, jer njene posljedice dopiru do svih njegovih stubova – ona dovodi do nepoštovanja ljudskih prava, jer ugrožava pravo na rad, obrazovanje, medicinsku njegu, pošteno suđenje; ugrožava jednakost građana/ki time što favorizuje one koji/e podmićuju javna lica ili koriste svoja lična poznanstva da bi ostvarili svoje interese; oslabljuje funkcionisanje javnih službi koje ne rade više u opštem interesu, već samo u interesu onih koji/e mogu da ih potplate; onemogućava borbu protiv kriminala ili kontrolu vlasti tamo gdje su sudstvo i policija potplaćeni ili ucijenjeni od strane kriminalaca ili onih koji drže vlast; direktno krade od građana/ki koji/e plaćaju poreze time što ih tjera da „doplaćuju“ usluge za

koje su već jednom platili, ili se njihove pare koriste na bogaćenje onih koji bi trebalo da obezbijede njihovo korištenje u opštem interesu; uništava povjerenje građana/ki u rad javnih institucija i podstiče ih da se i sami/e jednako neodgovorno postavljaju prema svojim obavezama... Primjeri bi se mogli nizati unedogled, za šta, na žalost, nije potrebno previše mašte – dovoljno je osvrnuti se oko sebe da biste ih uočili, a sigurno ste ih mnogo puta i doživeli.

Ako učestvujete u korupciji, možda ćete ostvariti trenutnu dobit u vidu nelegalno stečene zarade, dobijanja brže ili kvalitetnije usluge, „provlačenja“ sa prekršajem za koji ćete umjesto kazne platiti mito, upisivanja ocjene za ispit koji niste položili, itd, itd... Ali, sa koje god strane da se nalazite u ostvarivanju korupcijskih „ugovora“, uvijek ćete na duže staze biti oštećeni

– ponašajući se korumpirano, produžavate djelovanje sistema koji **nikome** ne garantuje nikakvu sigurnost, pa čak ni onima koji imaju novac ili uticajan položaj – uvijek se može naći neko ko je u stanju da plati više, ima „bolje veze“ ili veći uticaj, i ko će vas ugroziti isto onako kao što ste vi ugrozili druge svojim postupcima. Zato je svijest o razornim posljedicama korupcije jedna od najvažnijih stvari i neophodan uslov za odgovorno bavljenje politikom. Što se manje ljudi služi korupcijom da ostvari svoje trenutne interese, to je veća šansa da sistemska sredstva borbe protiv korupcije postanu uspješna i da korupcija postane „igra“ visokog rizika i niske dobiti u koju se neće olako upuštati. Odbijajući da u njoj učestvujete, štitite i sebe i čitavo društvo u kome živite i čije interese zastupate.

20 Kada i zašto dati ostavku?

Ovo, iz perspektive društva u kojem živimo, zvuči kao potpuna apstrakcija i odgovor zasnovan na

iskustvu bi bio – nikada. Političari/ke jednostavno ne daju ostavke na funkcije na koje budu imenovani. Teško

je i zamisliti situaciju u kojoj bi se dobrovoljno odrekli mogućnosti za obezbjeđivanje egzistencije, moći da implementiraju svoje političke ideje, pa, u krajnjem slučaju, i privilegiranog statusa koji bavljenje ovakvim poslom donosi.

Ako, međutim, govorimo o *odgovornosti*, svaka osoba koja se nalazi na nekoj funkciji bi, u slučaju da ne može odgovorno obavljati svoj posao prema svojim uvjerenjima, trebala dati ostavku na tu funkciju. Svaki put kada oni sami ili neko drugi onemogućava kvalitetno obavljanje posla za koji su zaduženi, svaki put kad svojim zalaganjem nisu

sposobni da riješe problem bitan za društvo, kada ne mogu da implementiraju svoje političke vrijednosti, ideje i programe kroz institucije u kojima se nalaze, ili kada javnost argumentirano to od njih zatraži iz različitih razloga (kriminal, korupcija, nesposobnost, netransparentnost ili jednostavno nezadovoljstvo građana/ki), odgovorni/a političar/ka mora da osjeti kao svoju dužnost da svoj mandat prepusti nekom drugom i na taj način pokuša omogućiti ono zbog čega i radi to što radi – napredak društva.

I za kraj...

Sve komentare, sugestije, pitanja i utiske možete slati na info@aktivizam.ba. Ova brošura može se u elektronskom obliku preuzeti sa adrese:

www.aktivizam.ba

